

بسم الله الرحمن الرحيم

سوره ی مبارکه ی همزه

استاد ضرابی

جلسه پنجم ۹۹/۸/۲۹

آیات شریفه: «نَارُ اللَّهِ الْمُوقَدَّةُ (۶) الَّتِي تَطَّلُعُ عَلَى الْأَفْنِدَةِ (۷) - آتش افروخته خدا [یی] است (۶) [آتشی] که به دلها می رسد (۷)»

عنوان: آتشی که زبانه اش به دلها می رسد

هر یک از نام های «جهنم» از جمله حطمه اشاره به بخش خاصی از دوزخ دارد. که خداوند در قرآن کریم با زمینه های مناسب به معرفی هر کدام از آنها پرداخته است. مطالب این سوره شریفه مناسب طرح این نوع عذاب خاص است و دلیل آن هم این است که هر عذابی باطن آن گناهی است که صورت می گیرد.

دوزخ شرری ز آتش سینه ماست      جنت اثری زین دل گنجینه ماست

دلیل نسبت این آتش به خداوند نَارُ اللَّهِ الْمُوقَدَّةُ شاید بخاطر این است که دل حرم خداوند است و کعبه دل خانه خداست. گناه بدگویی و عیبجویی که دلها و قلب های مؤمنان را می سوزاند باید نوع عذاب مناسب آن را داشته باشد و دل های گنه کاران را بسوزاند.

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمود: مَا مِنْ هَمٍّ إِلَّا وَ لَهُ فَرْجٌ إِلَّا هُمْ أَهْلُ النَّارِ هر غصّه ای، فرج و گشایشی دارد الا غم و غصّه اهل آتش که پایان ندارد.

امام سجّاد (علیه السلام): «اللَّهُمَّ وَ خَلَقْتَ نَاراً لِمَنْ عَصَاكَ وَ أَعَدَدْتَ لِأَهْلِهَا مِنْ أَنْوَاعِ الْعَذَابِ فِيهَا وَ وَصَفْتَهُ وَ صَنَّفْتَهُ مِنَ الْحَمِيمِ وَ... وَ النَّارِ الْمُوقَدَةِ الَّتِي تَطَّلِعُ عَلَى الْأَفْقِدَةِ. - خدایا! آتش را برای سرکشان از فرمانت آفریدی و برای اهل آن انواع عذاب را آماده کردی و آن را توصیف کردی و آب‌های جوشان ... و آتش زبانه کش که از دل‌ها سر می زند» (بحار الأنوار، ج ۹۱، ص ۱۳۵).

ظالم آن قومی که چشمان دوختند      وز سخنها عالمی را سوختند

### عنوان: آنچه بیش از همه دل‌های گنهکاران را می‌سوزاند

آنچه بیش از همه دل‌های گنهکاران را می‌سوزاند یکی این است که از چشم خدا می‌افتند و از ارتباط با پروردگار محروم می‌شوند: «قَالَ اخْسَوْوا فِيهَا وَلَا تُكَلِّمُونِ - (خداوند گوید) ذلیلانه در آنجا ساکت و دور گردید و هرگز با من سخن نگویند» (مؤمنون/۱۰۸)

یکی دیگر این است که به آنها گفته می‌شود: «امروز شما را فراموش می‌کنیم (در میان عذاب رها می‌کنیم) چنان که شما دیدار امروزتان را (در دنیا) فراموش کردید، و جایگاه شما آتش است و شما را هرگز یاری کنندگانی نیست - وَقِيلَ الْيَوْمَ نَنْسَاكُمْ كَمَا نَسِيتُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هَذَا وَمَأْوَاكُمُ النَّارُ وَمَا لَكُم مِّن تَاصِرِينَ» (جاثیه/۳۴) یکی دیگر این است که: «و اهل آتش بهشتیان را ندا کنند که از آب یا از آنچه خدا شما را روزی کرده بر ما فرو ریزید. گویند: همانا خداوند این دو را بر کافران حرام نموده است. - وَنَادَى أَصْحَابُ النَّارِ أَصْحَابَ الْجَنَّةِ أَنْ أَفِيضُوا عَلَيْنَا مِنَ الْمَاءِ أَوْ مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ حَرَّمَهُمَا عَلَى الْكَافِرِينَ» (اعراف/۵۰)

یکی دیگر این است که: «بهشتیان، دوزخیان را ندا می‌دهند که ما آنچه را پروردگارمان به ما وعده داده بود، درست و ثابت یافتیم، آیا شما نیز آنچه را پروردگارتان وعده داده بود حق و ثابت یافتید؟ گویند: آری! پس آواز دهنده‌ای در میان آنان آواز می‌دهد که لعنت خداوند بر ستمکاران باد- وَنَادَى أَصْحَابُ الْجَنَّةِ

أَصْحَابَ النَّارِ أَنْ قَدْ وَجَدْنَا مَا وَعَدَنَا رَبُّنَا حَقًّا فَهَلْ وَجَدْتُمْ مَا وَعَدَ رَبُّكُمْ حَقًّا قَالُوا نَعَمْ  
فَأَذِّنْ مُؤَذِّنٌ بَيْنَهُمْ أَنْ لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الظَّالِمِينَ» (اعراف/ ۴۴)

ای آنکه مقیم کوی یاری      این شکر چرا نمی گذاری

چون بخت بکام تست گاهی      یاد از من و حسرت من آری

یکی دیگر این است که: گفته می شود «این چنین خداوند عمل های (دنیوی) آنها را مایه حسرتی به آنها ارائه می دهد، و آنها هرگز از آتش بیرون آمدنی نیستند. كَذَلِكَ يُرِيهِمُ اللَّهُ أَعْمَالَهُمْ حَسَرَاتٍ عَلَيْهِمْ وَمَا هُمْ بِخَارِجِينَ مِنَ النَّارِ» (بقره/ ۱۶۷)

یکی دیگر این است که: «روزی که ستمگر پشت دست های خود را به دندان می گزد، می گوید: ای کاش همراه پیامبر راهی را (به سوی خدا) پیش می گرفتم -

وَيَوْمَ يَعَضُ الظَّالِمُ عَلَى يَدَيْهِ يَقُولُ يَا لَيْتَنِي اتَّخَذْتُ مَعَ الرَّسُولِ سَبِيلًا» (فرقان/ ۲۷)  
یکی دیگر این است که: به آنها که همیشه برای خود عزت و شرف پوشالی قائل بودند گفته می شود: «بجش که حقا تو همان قدرتمند گرامی هستی - ذُقْ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْكَرِيمُ» (دخان/ ۴۹) یکی دیگر این است که: «عذاب او در روز قیامت دو برابر شود و در آن عذاب همیشه به خواری بماند. - يُضَاعَفُ لَهُ الْعَذَابُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَيَخْلُدُ فِيهِ مُهَانًا» (فرقان/ ۶۹) یکی دیگر این است که: آنها ندا در می دهند: ای مالک (جهنم، بگو) پروردگارت ما را بمیراند و نابود سازد! گوید: بی تردید شما (در این جا) ماندگارید. «وَنَادُوا يَا مَالِكُ لِيَقْضِ عَلَيْنَا رَبُّكَ قَالَ إِنَّكُمْ مَأْكُوثُونَ» (زخرف/ ۷۷) یکی دیگر این است که: «هر گاه اراده کنند که از (شدت) غصه از آنجا بیرون آیند (به اجبار) در آن بازگردانده می شوند و (گفته می شود) بجشید عذاب سوزنده را - كُلَّمَا أَرَادُوا أَنْ يَخْرُجُوا مِنْهَا مِنْ غَمٍّ أُعِيدُوا فِيهَا وَذُوقُوا عَذَابَ الْحَرِيقِ» (حج/ ۲۲)

جفا پیشگان را بده سر به باد      ستم بر ستم پیشه عدل است و داد

**عنوان: پیام عام و همه شمول**

از این همه تاکید بر عذابی که دل‌های گنهکاران را می‌سوزاند چند نکته مهم بدست می‌آید: یکی اینکه چون انسان در قلب خود خلاصه می‌شود و حقیقت انسان قلب اوست بیاد روزی باشیم که جز قلب سلیم نجات بخش ما نخواهد بود «يَوْمَ لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُونَ إِلَّا مَنْ أَتَى اللَّهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ (شعراء/۸۸)» نگذاریم خطاها و گناهان به دل برسد و آن را بیمار کند. با استغفار و توبه هر روز آن را نظافت کنیم که قلب مومن خانه خداست. پیامبر خدا که پاکترین سفرای الهی است می‌فرمود: «إِنَّهُ لَيُعَانُ عَلَى قَلْبِي وَ إِنِّي لَأَسْتَغْفِرُ اللَّهَ فِي كُلِّ يَوْمٍ سَبْعِينَ مَرَّةً - همانا که قلبم را غباری می‌پوشاند و من روزی هفتاد مرتبه از درگاه خدا آمرزش می‌طلبم» (مستدرک الوسائل، ج ۵ ص ۳۲۰).

فردا که به محشر آید زن و مرد  
از بیم حساب رویها گردد زرد  
من عشق ترا بکف نهم پیش برم  
گویم که حساب من از این باید کرد

نکته مهم دیگر آنکه هرگز به ناحق قلبی را نسوزانیم که سزای آن آتشی باشد که دل را می‌سوزاند. «مَنْ آذَى مُؤْمِنًا فَقَدْ آذَانِي، وَمَنْ آذَانِي فَقَدْ آذَى اللَّهَ عِزٌّ وَ جَلٌّ، وَمَنْ آذَى اللَّهَ فَهُوَ مَلْعُونٌ فِي التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيلِ وَالزَّبُورِ وَالْفُرْقَانِ - هر کس مؤمنی را بیازارد، مرا آزرده است و هر کس مرا بیازارد، بی شک، خداوند عز و جل را آزرده است و هر کس خدا را بیازارد، در تورات و انجیل و زبور و قرآن، نفرین شده است.» (بحار الأنوار: ج ۶۷ ص ۷۲ ح ۴۰)

پیامبر اکرم: «مَنْ أَحْزَنَ مُؤْمِنًا ثُمَّ أَعْطَاهُ الدُّنْيَا لَمْ يَكُنْ ذَلِكَ كَفَّارَتَهُ وَ لَمْ يُوجَرْ عَلَيْهِ؛ هر که مؤمنی را اندوهناک سازد و سپس دنیا را به او بدهد، گناهش بخشوده نمی‌شود و در برابر آن پاداشی نمی‌بیند.» (بحار/۱۳، ۱۵۰، ۷۵) فرمودند

زنهار میازار زخود هیچ دلی را  
از هیچ دلی نیست که راهی بخدا نیست